

fekcijas vaininieku, kaut arī produkcijas pārbaudēs tā neesot tikusi atrasta. “Tikai pateicoties mūsu produkcijas cienītāju pulkam, esam dzīvi un turpinām strādāt,” tā I. Balodis. Viņš atzīst, ka zaudējumi ir neizbēgami.

“Iespējams, esam vienīgie, kuri visu savu kooperatīva biedru saražoto pienu pārstrādājam produktos, un tāpēc varam atļauties maksāt par šo nozīmīgo izejvielu 10 līdz 15% augstāku cenu nekā Latvijas vidējā, bet patērētājiem piedāvāt kvalitatīvu un garšīgu produkciju,” skaidroja I. Balodis. Tikai divām saimniecībām no kooperatīva biedriem govju skaits pārsniedz 100, pārējiem pieder lielākoties 10 vai pat mazāk govju. Viņš atzina, ka *Straupe* savā attīstībā nekad nav izmantojusi banku aizdevumus, jo šim nolūkam izmantota kooperatīva nopelnītā nauda. Šogad bija plānots investēt 500 000 eiro. “Tādu pretestību, kādu izjūtam šogad, neesmu pieredzējis, vadot kooperatīvu visu 30 gadu gaitā. Ir dīvaini, ka konkurenti *Rīgas Piena kombināts* un *Smiltenes Piens* par piena produkcijas transportēšanas mašīnas iegādi varēja saņemt 50% atbalstu, bet piena pārstrādes kooperatīvs – tikai 30%,” stāstīja I. Balodis. Viņš nejutot atbalstu no valsts puses.

No lauka līdz galdam

“*Straupe*, *Baltu piens*, *Viļāni*, *Mūsmāju dārzeni*, *Baltijas dāzeņi*, kā arī medus kooperatīv ir piemērs, kā realitātē tiek nodrošināta produkcija no lauka līdz galdam,” uzsvēra R. Feldmanis. Viņam piekrita lauksaimnieku pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības *Baltijas ogu kompānija* valdes locekle Māra Rudzāte, kura atzina: ir lielas atšķirības, jo augli atšķiras no graudiem, jo ogas nevar savākt vienā lielā mašīnā un aizvest līdz noliktavai. “Strādājot ar krūmmellenēm, nākas secināt, ka agrāk šādu ogu tirgū trūka, tagad tās ir pieejamas visu gadu, turklāt cenas arī ir stabilas. Rodas jautājums: ko darīt tālāk – ieviest inovācijas, mehanizāciju, ieviest šķirnes, kurām iespējams ražu novākt mehanizēti, tādējādi pazeminot pašizmaksu?” uz jauniem izaicinājumiem norādīja M. Rudzāte. Viņa atzina, ka ir grūti konkurēt ar krūmmelleni audzētājiem Polijā, kur ir daudz vieglāk atrast sezonas strādniekus, piesaistot tos no trešajām valstīm, arī ogām tiek piemērota vēl mazāka pievienotās vērtības nodokļa likme.

“Latvijā slimību un kaitēkļu apkarošanai varam izmantot tikai trīs preparātus (realitātē lielākoties izmanto tikai vienu, jo vairāk nevar finansiāli atļauties), bet



Kauns atzīties, bet pienu izvedam uz Lietuvu, taču ceru, ka nākotnē šim pienam pievienosim vērtību tepat Latvijā,

Mirdza Feldmane,
LPKS *Pienupīte* valdes priekšsēdētāja.

konkurenti, kuri audzē Polijā, – septiņus,” uz nevienlīdzīgajiem konkurences nosacījumiem vienotajā tirgū norādīja M. Rudzāte, uzsverot atbalsta nepieciešamību saimniecībām, kuras ir kooperatīva biedres. Viņa atzīst, ka mazajām saimniecībām – līdz 5 ha – ir iespēja pašiem realizēt izaudzēto, bet tādas nav tiem, kuri krūmmellenes audzē 10–20 hektāros. Tad vienīgā iespēja ir kooperācija. “Ja spēcīgs ir kooperatīva biedrs, tad spēcīgs būs arī kooperatīvs,” papildināja M. Rudzāte. Viņa arī vērsa uzmanību, ka augļkopībā ir nepieciešama specifiska tehnika, kur vairākas iekārtas ražo tikai viena kompānija, un līdz ar to ir problēmas ar iespējamā atbalsta saņemšanu to iegādei.

Bonusu sistēma

“Mūsu stratēģija – produktu realizējam tikai gala patērētājam, tāpēc eksportējam Latvijā ievāktu medu gan uz Japānu, gan arī Eiropas valstu tirgiem, pašlaik strādājam, lai iekļūtu Vjetnamas tirgū,” skaidroja lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības *Medotava* pārstāvis Jānis Kronbergs. Viņš norādīja, ka visa pamatā ir efektīva ražošana, maksimāli augstākā iespējamā pievienotā vērtība.

“Ja kooperatīvos pašlaik ir iesaistījušies tikai 9%, bet vēlamies sasniegt šo iesaistes līmeni 80%, tad jautājums ir, kā to panākt – ar ieguvumiem (burkāniem) saimniecībām vai kā citādi, vai to ietver valsts stratēģija (plāns),” pārdomās daļējās J. Kronbergs. Viņaprāt, kooperatīvs

ir ilgtspējīga platforma, kur var risināt daudzus jautājumus.

B. Inģilāvičute norādīja, ka ir valsts atbalsta pasākumi, kuros kooperatīvos esošie saimnieki saņem lielāku punktu skaitu (papildus tikai piecus no 130) un līdz ar to gūst priekšrocības attiecīgā atbalsta saņemšanai. Kā pareiza pieeja tika vērtēta tāda, ka par kooperatīva biedru jābūt vismaz piecus gadus, un tikai tad var saņemt lielāku punktu skaitu.

Vēlas iesaisti

“No Zemkopības ministrijas jūtam pozitīvu attieksmi, taču brīdī, kad ir atrasti kādi atbalsta risinājumi, bez mums tiek pieņemti lēmumi, tiekam nostādīti fakta priekšā – darīsiet šitā! –, kā rezultātā, labu gribot, sanāk ne tā, kā vajadzēja,” situāciju vērtēja mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības *Mežsaimnieks* valdes loceklis Andis Malējs. Viņš kā piemēru minēja mežsaimnieku ļoti novērtēto konsultāciju iespēju, taču jaunā kārtībā ir noteikumi, kuri īsti neatbilst meža nozarei, uzliekot iepriekš vēl nebijušas izmaksas par konsultācijām meža īpašniekiem. Salīdzinājumam – Zviedrijas meža īpašnieku kooperatīvs *Sodra* ne tikai Zviedrijā, bet arī Latvijā pārvalda nozīmīgas mežu zemes, kā arī tam pieder koksnes mehāniskās un ķīmiskās pārstrādes ražotnes.

“Jūtamies šaubīgi, tāpēc ka kooperatīvs samazinās, jo mazie paceļ ķepiņas, tāpēc ir vajadzīga konstruktīva visu iesaistīto pušu saruna,” situāciju analizēja A. Malējs. Viņš uzsvēra, ka kooperācija mežu īpašniekiem ir veids, kā saimniekot, kurā netiek izmantota viņa nezināšana, bet kooperatīvā, tieši pretēji, izglīto meža īpašnieku, veic tā meža zemes saimnieciski efektīvu apsaimniekošanu. “Skarbi izklausīsies, bet ir daļa mežizstrādes uzņēmumu, kuri ir izauguši, sākotnēji izmantojot mežu īpašnieku nezināšanu, turpretī kooperatīvs neizmanto savu biedru nezināšanu. Vienlaikus ir pietiekami daudzi, kuri varētu kļūt par kooperatīviem, taču par tādiem nekļūst,” tā A. Malējs. B. Inģilāvičute aicināja izmantot Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas statusu un iesniegt attiecīgus priekšlikumus. Pašlaik kooperatīvos Latvijā ir apvienojušās 5400 saimniecības, un ikvienam biedram neatkarīgi no piederošo paju skaita kooperatīvā ir viena balss, kas nodrošina demokrātisku pārvaldības kārtību. Eiropā apmēram 7 miljoni lauksaimnieku ir apvienojušies vairāk nekā 23 000 kooperatīvu. Vislielākais kooperatīvu skaits ir Francijā, Spānijā, Itālijā, Vācijā un Polijā – katrā vairāk nekā 1000. **db**